

Využití časového fondu soukromých podnikatelů nulté generace

JANA VÍTEČKOVÁ*

LUMÍR GATNAR

Sociologický ústav AV ČR, Praha

Time Use of Zero Generation of Small Business Owners

Abstract: A pilot study of 154 small business owners was performed in the Institute of Sociology of the Czechoslovak Academy of Sciences in 1990. This small sample was not representative but corresponded to available global data of the time. Three techniques were employed: sociological questionnaires, psychological tests, and time diaries.

This paper presents the basic data on the time structure of small business owners. A week long diary with fixed ten minute units was used to register the primary activities of each respondent. Particular activities were classified into 66 categories and then divided into several groups. The paper emphasized detailed reports on work or business related activity. The amount of time they spent at work or with enterprises was found substantially higher than the legal length of working hours in paid employment. Consequently, the satisfaction of personal needs (especially sleep) and leisure time was cut short substantially.

The proper presentation of this special social group requires a slight improvement of time use methodology in some aspects. The methodological experience is evaluated and a few recommendations are presented in the paper.

Sociologický časopis, 1993, Vol. 29 (No. 2: 240-251)

Na jaře 1990 byly v Sociologickém ústavu zahájeny práce na projektu "Obnova soukromého podnikání v Československu" (řešitelé J. Musil, J. Vítečková). V rámci tohoto projektu byla v létě 1990 uskutečněna pilotní sonda 154 příslušníků nulté podnikatelské generace, operacionálně definované jako samostatně činné osoby, které zahájily ekonomickou činnost na vlastní účet na základě povolení národních výborů ještě před politicko-mocenskou změnou.

Primární cíle sondy jako každé pilotáže byly metodologické; výzkum začínal prakticky z ničeho jak ve smyslu teoretické konceptualizace, tak ve smyslu operacionalizace a datové báze. Vstřícností formulace problému výzkum předstihl i pokusy o aktualizaci systému statistických ukazatelů. Naší snahou bylo pochopit problém natolik, abychom se mohli co nejrychleji pustit do větší reprezentativní výzkumné akce. Současně jsme si však uvědomovali nevratnost rychle běžícího času a nebezpečí ztráty věcné informace o zárodečných fázích transformačních procesů. Proto byly - přes mnohá metodologická omezení daná malou početností a statistickou nereprezentativitou souboru¹ - výsledky sondy interpretovány a

*) Veškerou korespondenci posílejte na adresu: PhDr. Jana Vítečková, CSc., Třeboradická 45, 182 00 Praha 8.

1) Analýza potvrdila poměrně slušnou kvalitativní reprezentativitu, tj. soulad kompozice souboru s dostupnými informacemi o celé zkoumané podnikatelské vrstvě [Vítečková 1991].

publikovány jako sice minimální, ale v podstatě jediné východisko pro hodnocení následných vývojových posunů [Vítěčková 1991].

Základními technikami sondy byl dotazník a osobnostní test SPIDO (autor O. Mikšík). Převážně metodologické zaměření pilotní studie nám ale vytvořilo příležitost i k experimentálnímu nasazení techniky časových rozpočtů.

Interpretační potenciál údajů o způsobu využití času byl v Československu po odeznění teoretického zájmu o volný čas na počátku sedmdesátých let sociologií i ekonomii podceňován, zčásti z pseudoideologických důvodů. Československo nezachytilo vzestupný boom této techniky ve světě. Patří k několika málo evropským zemím, které nemají k dispozici pravidelně opakovaná reprezentativní celonárodní statistická šetření. Poslední makrodata jsou z roku 1979/1980 a poslední dílčí výzkum, metodologicky kompatibilní se světovým standardem, je z roku 1976 [Vítěčková 1978]. Jen pro ilustraci: stimulována doceněním významu neformální ekonomiky a s ní související ekonomické role žen existují dnes pracoviště zabývající se výzkumem časového fondu ve více než desítkách rozvojových zemí Afriky a Latinské Ameriky. Toto téma je studováno ve všech vyspělých zemích od Kanady po Japonsko. Statistická komise Evropského společenství v současné době připravuje jednotnou metodiku pravidelných závazných časových šetření ve všech svých členských zemích.²

Naši snahou při zařazení techniky časových rozpočtů do pilotní sondy nulté podnikatelské generace bylo obohatit obraz začátků soukromého podnikání o časovou dimenzi a prokázat tak užitečnost časových dat. Současně jsme sledovali cíl udržet znalost této techniky v československé sociologické komunitě, osvojit si základy zpracování časových údajů pomocí moderního softwaru a získat podněty pro řešení řady metodologických problémů.

Časový fond obdobné specifické sociální skupiny nebyl zatím ve světě vůbec předmětem výzkumu. V reprezentativních makrošetřeních vystupuje jako marginální element, jemuž není věnována zvláštní pozornost. Vzhledem ke kvalitativnímu rozdílu ve způsobu obživy zaměstnané a samostatně činné populace zde přitom vzniká v různých fázích výzkumného procesu mnoho otevřených otázek, na něž je nutno hledat odpovědi jak v zájmu vyšší spolehlivosti makrospolečenských odhadů, tak v zájmu ekonomického docenění obdobných činností.

Technika časových rozpočtů byla aplikována v této modifikaci: byl použit sedmidenní záznam, deník s pevnou časovou osou a desetiminutovou časovou jednotkou. Registrována byla primární aktivita, stanovisko, která z činností je součástí podnikání, a subjektivní hodnocení oblíbenosti dané činnosti. Pro analýzu byla vytvořena modifikovaná klasifikace aktivit se 66 položkami. Od standardních klasifikací se odlišuje zejména podrobnějším členěním pracovních činností, přihlížejícím ke specifice pracovního a životního režimu malého soukromého podnikatele.

²) Pracovníci zabývající se výzkumem využití času jsou sdruženi v mnohooborově koncipované International Association for Time Use Research (spolupředsedové J. Gershuny a J. Vítěčková).

Kontakt tazatele s respondentem byl projektován tak, že při první návštěvě tazatel vyplnil s respondentem dotazník a předal mu k vyplnění časový deník. Bylo mu doporučeno uskutečnit kontrolní návštěvu v průběhu záznamového týdne; ve většině případů k ní ale zřejmě nedošlo. Po skončení záznamového týdne tazatel při další návštěvě deník zkontroloval a požádal o vyplnění psychologického testu. Celkem bylo získáno 144 využitelných týdenních záznamů.

Pro každý akt byl použit pětimístný kód (číslo aktivity, obliba aktivity a délka aktu měřená počtem řádků, tj. desetiminut). Pro každý záznamový den bylo fixováno jeho pořadí v záznamovém týdnu a kalendářní den. Datový soubor prošel kontrolním programem, hrubá data byla transformována do systémového souboru a analyzována s využitím proměnných z ostatních výzkumných technik.

Časová náročnost práce na grantovém projektu "Výzkum první podnikatelské generace" zahájeném v roce 1991 nám nedovolila zpracovat získaný materiál do všech možných detailů. Základní věcná i metodologická zjištění byla ale publikována ve studii "Time Use of Small Business Owners", jejíž shrnutí bychom rádi prezentovali i české odborné obci. Na rozdíl od ostatního deskriptivního materiálu, získaného dotazníkem, který lze do určité míry metodologicky problematizovat, mají časové údaje dostatečnou vypovídací hodnotu a vzhledem ke své unikátnosti nejen v domácím kontextu mají plné právo na samostatnou publicitu. Mimo jiné také jako upozornění na jednu z málo využívaných poznávacích pomůcek.³

1. Komplex produktivních činností

Malé vlastníky⁴ spojuje se zaměstnanou populací to, že zdrojem obživy je pro ně vlastní práce, v daném případě s výrazným zastoupením manuálních prvků. Protože jde ale o práci na vlastní účet, přejímá i některé vlastnosti ekonomické aktivity vlastníků kapitálu (vyvázání z formálních regulativů, nezávislost, elasticita atd.).

Pro odlišení výdělečných a nevýdělečných (tržních a netržních) forem práce chybí u malého podnikatele definiční opory, jako je odlišení místa bydliště a pracoviště, zákonná pracovní doba aj. V mnoha případech se tyto činnosti dokonce od sebe nedají oddělit.⁵ Roli arbitra jsme proto přenesli na samotného respondenta. Za součást podnikání jsme považovali ty práce, které byly takto respondentem označeny. Pro hlubší vhled do struktury podnikatelské činnosti jsme výkon podnikání rozčlenili na činnosti přípravné, manažerské, pomocné, vlastní

³) Studie [Vítečková, Gatnar 1992] byla připravena pro zasedání International Association for Time Use Research v Římě, červen 1992. V současné informativní prezentaci jsou proti původnímu textu výrazně potlačeny zejména metodologické prvky.

⁴) Zájemce o podrobnější charakteristiku zkoumané části nulté podnikatelské generace odkazujeme na publikovanou studii. Pro snazší pochopení časových dat alespoň uvádíme, že šlo převážně o kvalifikované řemeslné činnosti a činnosti ve službách, malého rozměru, jen výjimečně využívající placené síly na plný úvazek. Podnikání mělo většinou rodinný charakter, bylo založeno na rodinných úsporách, majetku i pracovní síle.

⁵) Což platí zejména pro zemědělskou prvovýrobu, která ale nebyla v pilotážní sondě zastoupena.

výrobu nebo poskytování služby a přepravu jako součást podnikání. Abychom mohli výsledky srovnávat s postupy obvyklými v analýzách struktury času zaměstnané populace, identifikovali jsme samostatnou položku "jídlo v práci, mezi prací", kterou jsme spolu s dopravou do a ze zaměstnání zahrnuli do širšího agregátu "čas související s podnikáním".

Základním poznatkem našeho výzkumu, potvrzujícím každodenní zkušenost, je to, že malí soukromí podnikatelé věnují podnikání v průměru podstatně více času, než činí zákonná délka pracovní doby i než dosahovaly průměry u různých skupin zaměstnaných osob v posledním československém šetření. Tento závěr platí pro hrubý i čistý pracovní čas, týká se ale pouze podnikatelů-mužů. Registrované maximum agregátu "čas související s podnikáním" dosáhlo u mužů dokonce 110,2 hodiny týdně (u žen 95,7 hodiny).

Pohled na vnitřní strukturu potvrdil závěr o nízké úrovni dělby práce a v podstatě řemeslném charakteru podnikání, v němž rozhodující díl času spotřebovává vlastní produktivní práce. Pokud měl majitel zaměstnance, pracoval s nimi jako jeden z rovných. Jen dva z našich respondentů vykonávali ve svém podniku převážně manažerské činnosti.

Časové šetření potvrdilo odpovědi z dotazníku, podle nichž jsou věnovány podnikání nejen obvyklé denní hodiny, ale i večery a víkendy. V pondělí až pátek věnovali muži podnikání v průměru 10,5 hodiny denně (ženy 7,9 hodiny). Ve víkendové dny časová spotřeba samozřejmě klesla, přesto ale dosáhla ještě u mužů 5,7 hodiny, u žen 3,4 hodiny. Méně zřetelné odlišení pracovních a volných dnů je druhým charakteristickým rysem časového režimu malých podnikatelů.

Jak lze vyčíst z přiložené tabulky, prodlužování času věnovaného výdělečné činnosti je sice do určité míry kompenzováno zkrácením práce v domácnosti a domácím hospodářství, takže relace v souhrnné produktivní zátěži časového fondu jsou o něco příznivější. Přesto ale je celková produktivní zátěž samostatně podnikajících mužů vyšší, než jaká byla před deseti lety u nezaměstnanější skupiny námezdních pracovníků v zemědělství.

Za vysokými průměry se přitom skrývá značná vnitroskupinová diferenciaci. Odlišně se především chovala skupina podnikatelek. Ženské podnikání bylo v nulté generaci spíše emancipačním procesem, umožňujícím řešení životních problémů, nebo alternativním zdrojem obživy, než cílevědomou orientací na zisk a podnikatelský vzestup. Podíl žen akceptujících mužskou koncepci podnikání byl v nulté generaci velmi malý, což se projeвило i v časové struktuře.

Ženy věnovaly svému podnikání značně méně času než muži. Žena-podnikatelka je především ženou, která musí bezpodmínečně zvládnout i všechny domácí povinnosti. Pod tlakem podnikání sice domácí práce do určité míry časově racionalizuje, souhrnná produktivní zátěž tvořená placenou a neplacenou prací je ale u podnikatelek, podobně jako u ostatních žen, vyšší než u mužů.

Pro srovnání podnikatelek a ostatních žen nemáme spolehlivé údaje. Přihlédneme-li k deset let starým číslům, byla produktivní zátěž podnikatelek spíše průměrná než nadprůměrná. Podnikatelka, podobně jako podnikatelé-muži, rozkládá práci spojenou s podnikáním do všech dnů v týdnu, využívá večery a

nocí. Za ekonomické osamostatnění ještě více než muži platí především svým volným časem.

K faktorům diferencujícím podnikatelskou pracovní zátěž patřily i další demografické proměnné například věk (větší pracovní zátěž středních věkových skupin mužů a starších žen), vzdělání (více času věnovali podnikání absolventi vysokých škol), bydliště respondenta (více času bylo věnováno podnikání na jedné straně ve velkoměstech, na druhé v nejmenších obcích). I když některé zmíněné meziskupinové rozdíly formálně nedosáhly hladiny statistické signifikance, v absolutním vyjádření se pohybovaly nezi 9 až 10 hodinami týdně.

Spojení časového šetření s daty z dotazníku nám umožnilo konstatovat, že největší rozdíly jsou asociovány s respondentovou koncepcí a způsobem podnikání. Čím větší a bohatší byl podnik, čím větší kapacitu využíval, tím déle také majitel sám pracoval. Čas související s podnikáním dosáhnul u podnikatelů bez placených pracovních sil v průměru 61,1 hodiny týdně, zatímco u skupiny s největším počtem zaměstnanců 87,0 hodiny. Podobnou tendenci jsme prokázali i v závislosti na odhadu objemu disponibilního kapitálu. V nejméně kapitálově vybavené skupině dosáhnul zmíněný agregát hodnoty 60,3 hodiny týdně, zatímco u majitelů největších zkoumaných podniků 86,2 hodiny.

Prodlužování práce má ale i velmi silné postojové koreláty. Více času věnují podnikání ti, kdo uvedli seberealizační motiv svého ekonomického osamostatnění (72,1 hodiny týdně), kteří tím realizovali svůj životní cíl (72,5 hodiny), kdo byli hlavně nespokojeni s nepořádky na původním pracovišti (69,9 hodiny). Naopak majitelé, kteří uváděli finanční motivaci svého osamostatnění, pracovali méně než průměr, stejně jako ti, kdo se pro podnikání rozhodli z důvodu péče o členy rodiny nebo zdravotního stavu. Čas věnovaný podnikání velmi silně souvisel s úrovní podnikatelských aspirací. Ti, kdo měli nejvíce plánů do budoucna, také sami déle pracovali. Orientace na podnikatelský růst zvyšuje ochotu podnikatele k prodlužování pracovního času.

Velikost souboru neumožňuje nasazení sofistikovanějších analytických metod. Použita byla pouze klastrovací procedura, která vedla ke konstrukci čtyř podnikatelských typů, jejichž validita se potvrdila i časovým šetřením. Majitelé stabilizovaných větších podniků, s rozvinutější dělbou práce, placenými zaměstnanci, podnikající v nebytových prostorách věnovali podnikání v průměru týdně 78,7 hodiny. Nadprůměrně pracovali i majitelé nově založených, zatím menších, ale růstově orientovaných podniků (72,1 hodiny). Naopak ti, kdo pracovali osaměle, ať již v různých řemeslných činnostech vykonávaných mimo byt, nebo podnikající ve vlastním bytě, věnovali podnikání méně času (59,5 hodiny a 54,7 hodiny týdně).

V nulté podnikatelské generaci tendence k prodlužování času práce pod tlakem nepříznivých podmínek pravděpodobně dosáhla mezních hranic a po stabilizaci podnikatelského klimatu by mohlo dojít alespoň k dílčímu poklesu. Současné zjištěné extrémy zřejmě překračovaly nejen kulturně únosné, ale i fyziologicky únosné hranice.

2. Důsledky prodlužování pracovní zátěže

Použití týdenního časového záznamu nám umožnilo položit si otázku, které skupiny činností byly redukovány v důsledku prodlužování práce. Náhorně na ni odpovídá tabulka 2, v níž vedle sebe stojí struktury časového fondu skupin s podprůměrnou a nadprůměrnou délkou podnikatelské pracovní zátěže.

Redukce postihuje všechny ostatní druhy činností, počínaje dalšími formami placené práce. Výrazné je omezení neplacených domácích prací, které se týká všech složek, u mužů včetně těch, které jsou součástí tradiční mužské role (údržba osobních automobilů, bytová údržba, opravy, práce na zahradě). U žen je relativní přesun času ze sféry neplacené práce do podnikání ještě vyšší, zejména na úkor vaření.⁶

Pro československou populaci, podobně jako pro další východoevropské země, byla charakteristická tendence k růstu domácí výroby a konzervace potravin. U podnikatelů byly tyto činnosti podle předpokladu značně potlačeny, produktivní funkce byly přeneseny na podnikání.

Množstvím času věnovaného jídlu, spánku a dalším osobním potřebám se podnikatelé nulté generace významněji neodlišovali od dlouhodobého průměru zaměstnané československé populace, který je přitom podstatně nižší než v průmyslově vyspělých zemích. Příznačným rysem časového režimu je například trvalý spánkový deficit. Také v našem souboru byla zachycena extrémní spánková minima na úrovni 31 až 33 hodin týdně.

Zatímco průměrné makrosociální hodnoty se ukazují být málo elastické, naše šetření potvrdilo značnou vnítrskupinovou varianci, která činí i ze sféry uspokojování osobních potřeb významný rezervoár pro prodlužování času věnovaného podnikání.

Nejsnadněji mobilizovatelným prostorem je volný čas. V příkladu uvedeném v tabulce 2 bylo z volného času čerpáno 40 až 50 procent časové kapacity potřebné k prodloužení podnikání (u žen pochopitelně o něco méně).

Způsob trávení volného času u podnikatelů nulté generace odpovídal obecným tendencím, pouze byl ještě více zredukován v objemu a zjednodušen v obsahu. K nejfrequentovanějším činnostem (viz tabulka 1) patří sledování televize, partnerská a rodinná komunikace, procházky, četba. Tyto činnosti odčerpávají zhruba tři čtvrtiny časového prostoru definovaného operacionálně v souladu s tradicí jako "volný čas". U 78 % mužů a 59 % žen se v týdenním záznamu nevyskytovalo více než pět činností volného času (činnosti 55 až 77).

U 56 % mužů a 72 % žen se vyskytla alespoň jedna činnost považovaná za "aktivní volný čas" (činnosti 51 až 59).⁷ Srovnání časové struktury participantů a neparticipantů na aktivních formách trávení volného času ukázalo, že i elementární projevy aktivity indikují vyrovnanější, méně extrémní a méně redukovanou

⁶) Nelze zde ovšem vyloučit, že část prací spojených s přípravou jídla je u podnikatelek prováděna paralelně s výdělečnou činností a uniká registraci.

⁷) Tento klasifikační agregát používáme shodně se světovými klasifikačními standardy, i když je teoreticky sporný. Malý rozsah této informace ale neumožňuje teoretickou diskusi.

strukturu činností. Naopak absence aktivnějších prvků trávení volného času je asociována nejen s prodloužením podnikání, ale i se zvětšením váhy pasivních forem a s celkovým zkrácením volného času. 70 % dotázaných podnikatelů uvedlo v dotazníku, že ekonomické osamostatnění bylo pro ně spojeno s úbytkem času pro sebe i pro rodinu. Časové šetření tuto výpověď potvrdilo.

I když jsme časové záznamy zpracovávali mnohem později než ostatní materiál pilotní sondy, závěry byly obdobné. Nultá generace soukromých podnikatelů - vlastníků malých podniků byla profilována vysokou identifikací s nově zvolenou životní drahou a byla pro ni ochotna mnoho obětovat. V ekonomickém osamostatnění spatřovali svou životní šanci, kterou se pokoušeli s nasazením všech sil a časové kapacity využít.

Srovnáváno s postavením a úlohou malého podnikání ve vyspělých tržních ekonomikách, představovali naši podnikatelé nulté generace jen marginální ekonomickou veličinu. V podmínkách zahajované systémové transformace byl ale jejich význam (nejen politický a sociální) klíčový. Za své průkopnické postavení zaplatili vznikem mnoha nových životních problémů a silnou redukcí života na pracovní dimenzi. Teprve budoucnost ukáže, zda budou umět využít výhodu včasného startu. Náš závěr byl skeptický; vycházel z vnitřní diferenciaci této skupiny a cestu vzhůru předpokládal zhruba u jedné její třetiny.

3. Metodologické poznámky

Výsledkem zpracování časových záznamů bylo i několik závěrů metodologického charakteru, zejména:

a) Pilotní studie potvrdila, že časové struktury a také organizace časového režimu participantů na malé a neformální ekonomice se dosti výrazně odlišují od způsobu využití času populace v zaměstnaneckém poměru. Podhodnocení těchto skupin v makrosouborech vede k podhodnocení celkového objemu pracovního času společnosti. Úsilí o dosažení odpovídajícího zastoupení samostatně činných osob naráží na řadu problémů v kontaktu s respondenty, daných nespolehlivostí a neúplností registrů (což zdaleka není jen československý problém), atypickou pohyblivou pracovní dobou, střídáním místa práce aj. Kromě toho zde hraje roli specifická konfigurace osobnostních rysů této sociální skupiny (vyšší autonomie a agresivita), která snižuje ochotu ke zpravodajské činnosti. Tím spíše, že v pozadí malého podnikání je často obcházení zákonů a následně i obava z prozrazení, případně ze zneužití informace konkurencí. Bez zvýšeného tlaku v terénní fázi výzkumu (opakované návštěvy, vyšší zainteresovanost tazatele) je nutno předpokládat relativní pokles návratnosti.

b) K dosažení srovnatelného popisu struktury činností u zaměstnané a samostatně činné populace je nutno modifikovat používanou klasifikaci, s důrazem na spolehlivější odlišení placené a neplacené práce a aktivit vázaných na výkon podnikání. Náš pokus je přiblížením k hledanému řešení, nikoliv ještě uspokojivým výsledkem.⁸ Rozhodující však je, že popis obsahu práce (například údržba

⁸) Otevřenou otázkou například zůstává, co je u samostatně činných paralelou pracovních přestávek, které prodlužují délku pracovního času zaměstnaných osob; jak zacházet s časem

automobilu) nestačí k odlišení placené a neplacené práce. Námi zvolený postup přenesení rozhodování na respondenta se plně osvědčil.

c) Týdenní časové záznamy jsou v šetřeních časového fondu používány spíše výjimečně. Přestože způsob provedení terénního sběru informací, zvolený námi pro nedostatek času i prostředků, představuje pravděpodobně dolní hranici organizačních i finančních nákladů, za nichž je podobná akce vůbec možná, ukázal rozbor kvality získaného materiálu, že je pro identifikaci základní časové struktury ještě postačující. Určitá ztráta citlivosti záznamu vůči jedno a dvoudenním šetřením je kompenzována výhodou zobrazení uceleného týdenního bloku, s možností studovat kompenzační přesuny.

d) Při zpracování výsledků sondy byly úspěšně využity dvě jednoduché kvantitativní deskriptivní pomůcky, a to jednoduchá míra strukturálních distancí (suma absolutních rozdílů dělená dvěma) a srovnání časových struktur podskupin odlišných navzájem participací a neparticipací (případně podprůměrnou a nadprůměrnou participací) na určitých činnostech (viz tabulka 2). Oba tyto postupy by si zasloužily větší rozšíření.

JANA VÍTEČKOVÁ pracovala v letech 1973 až 1993 v Sociologickém ústavu AV ČR. Zabývala se různými aspekty způsobu života, zejména výzkumem časového fondu. V osmdesátých letech se věnovala hmotným podmínkám života a syntetickým prognostickým studiím. V letech 1990 až 1993 vedla výzkumný projekt věnovaný nově vznikající skupině soukromých podnikatelů. Ke všem těmto tématům publikovala řadu studií a statí doma i v zahraničí.

LUMÍR GATNAR pracuje v Sociologickém ústavu AV ČR. Zabývá se převážně problematikou zpracování analytických dat a metodologickými otázkami empirických výzkumů.

Literatura

Szalai, A. (ed.) 1972. *The Use of Time*. The Hague, Paris: Mouton.

Vítečková, J. 1978. *Rozvoj způsobu života Pražanů*. Praha: ÚFS ČSAV.

Vítečková, J. (ed.) 1991. *Nultá podnikatelská generace*. Praha: SoÚ ČSAV.

Vítečková, J., L. Gatnar 1992. *Time Use of Small Business Owners*. Praha: SoÚ ČSAV.

Tabulka 1.1. Struktura časového fondu soukromých podnikatelů

		MUŽI (N = 97)		ŽENY (N = 47)	
Aktivity, agregáty		Hodin týdně	Procento participantů	Hodin týdně	Procento participantů
11	Přípravné práce	7,39	88,7	4,10	80,9
12	Řídící a administrativní práce	7,52	85,6	3,16	70,2
13	Výkonné činnosti (výroba, služby)	39,57	97,9	34,16	100,0
14	Pomocné práce	2,14	75,3	1,99	68,1
15	Nespecifikované práce	0,07	2,1	0,01	2,1
1115 Podnikatelská činnost		56,70	100,0	43,43	100,0
16	Jiná placená zaměstnání	1,54	6,2	0,45	2,1
17	Jiné práce placené jednotlivci	0,34	4,1	0,00	0,0
1617 Jiná placená práce celkem		1,88	10,3	0,45	2,1
21	Vaření, mytí nádobí	0,69	29,9	7,51	97,9
22	Praní, žehlení apod.	0,19	6,2	2,95	85,1
23	Úklid/interiér	0,96	35,1	5,16	95,7
24	Úklid/venku	0,59	15,5	0,16	13,6
25	Péče o dospělé	0,05	2,1	0,06	4,3
26	Péče o děti	0,60	24,7	3,64	61,7
27	Vzdělávání a výchova dětí	0,98	24,7	3,04	55,3
28	Nákupy	0,90	47,4	3,39	93,6
29	Služby, pochůzky	0,11	12,4	0,17	12,8
2129 Obsluha domácnosti		5,07	79,4	26,07	100,0
31	Domácí zemědělská produkce	2,18	42,3	1,46	40,4
32	Konzervace potravin	0,01	1,0	0,11	2,1
33	Stavební práce a údržba v bytě	0,75	12,4	0,55	6,4
34	Šití, pletení apod.	0,00	0,0	0,46	17,0
35	Ostatní výroba věcí pro domácnost	0,04	1,0	0,00	0,0
36	Opravy aut	0,71	28,9	0,12	8,5
37	Opravy domácích spotřebičů	0,14	9,3	0,00	0,0
38	Jiné domácí práce	0,36	14,4	0,55	12,8
39	Brigády pro obec, spolky	0,00	0,0	0,02	2,1
3139 Svépomocná produkce domácnosti		4,20	79,1	3,27	55,3

Tabulka 1.2. Struktura časového fondu soukromých podnikatelů

		MUŽI (N = 97)		ŽENY (N = 47)	
Aktivity, agregáty		Hodin týdně	Procento participantů	Hodin týdně	Procento participantů
41	Stravování během práce	2,58	78,4	0,91	48,9
42	Stravování mimo dobu práce	7,54	100,0	7,50	100,0
43	Osobní hygiena	3,65	92,8	3,92	85,1
44	Placené služby os. hygieny	0,08	5,2	0,23	10,6
45	Návštěva lékaře	0,27	5,2	0,35	19,1
46	Léčení na lůžku	0,33	1,0	0,66	4,3
47	Pasivní, nečinný odpočinek	1,46	52,6	1,89	51,1
48	Spánek	53,07	100,0	53,51	100,0
4148	Osobní potřeby	68,98	100,0	68,98	100,0
51	Sebevzdělávání	0,24	11,3	0,21	17,0
52	Školení, kursy apod.	0,14	4,1	0,05	2,1
53	Politické aktivity	0,62	7,2	0,06	6,4
54	Ostatní organizace	0,10	3,1	0,05	4,3
55	Aktivní sport	0,57	13,4	0,68	12,8
56	Procházky, turistika	1,50	27,8	2,01	55,3
57	Zájmová umělecká činnost	0,15	3,1	0,00	0,0
58	Technické koníčky	0,06	2,1	0,02	2,1
59	Kytičky, zvířátka apod.	0,23	6,2	0,86	17,0
5159	Aktivní zájmová činnost	3,60	55,7	3,94	72,3
61	Kina	0,37	13,4	0,56	23,4
62	Divadla, koncerty	0,00	0,0	0,08	4,3
63	Jiné kulturní akce	0,13	3,1	0,08	6,4
64	Poslech hudby	0,16	5,2	0,05	6,4
65	Televize	10,18	89,7	8,09	89,4
66	Video	0,03	1,0	0,11	2,1
67	Noviny, časopisy	0,75	51,5	0,44	38,3
68	Knihy	0,88	29,9	0,91	40,4
6168	Příjem kulturních hodnot	12,51	96,9	10,32	93,6
71	Komunikace s partnerem	0,46	14,4	0,15	10,6
72	Komunikace s dětmi	1,31	23,7	1,44	27,7
73	Komunikace s rodinou, známými	3,24	64,9	3,97	76,6
74	Hospody, plesy apod.	1,10	30,9	0,57	17,0
75	Sport - jako divák	0,03	1,0	0,00	0,0
76	Kostel, bohoslužby	0,05	4,1	0,03	2,1
77	Telefony, dopisy	0,09	9,3	0,08	12,8
7177	Sociální komunikace	6,28	81,4	6,24	85,1

Tabulka 1.3. Struktura časového fondu soukromých podnikatelů

		MUŽI (N = 97)		ŽENY (N = 47)	
Aktivity, agregáty		Hodin týdně	Procento participantů	Hodin týdně	Procento participantů
81	Počítačové hry	0,00	0,0	0,00	0,0
82	Záznamový deník	0,93	53,6	0,69	48,9
83	Nespecifikovatelné	1,20	21,6	0,93	29,8
84	Účast na volbách	0,31	24,7	0,23	29,8
8184	Ostatní činnosti	2,45	69,1	1,85	66,0
91	Cesta do a z práce	2,78	56,7	1,30	42,6
92	Cesty jako součást práce	2,08	56,7	0,72	34,0
93	Cesty související s domácností	0,41	35,1	0,43	36,2
94	Cesty za kulturou, návštěvy	0,90	33,0	0,77	38,3
95	Cesty za rekreací	0,16	9,3	0,24	14,9
9195	Čas na přepravu celkem	6,34	87,6	3,46	78,7
	Čas podnikání (1115,92)	58,78	100,0	44,15	100,0
	Čas související s podnikáním (1115,92,41,91)	64,14	100,0	46,36	100,0
	Celková produktivní zátěž (1115,92,41,91,1617,2129,3139,93)	75,70	100,0	76,58	100,0
	Osobní potřeby (42 až 48)	66,40	100,0	68,06	100,0
	Volný čas (5159,6168,7177,8184,94,95)	25,90	100,0	23,36	100,0

Tabulka 2. Struktura časového fondu skupin s podprůměrnou a nadprůměrnou délkou podnikatelské pracovní zátěže

MUŽI (N = 97)		Čas související s podnikáním		Diference	
Aktivity, agregáty		Podprůměrný	Nadprůměrný	Hodin	Procent
11	Přípravné práce	6,1	8,6	+ 2,5	+ 8,3
12	Řídící a administrativní práce	5,3	9,7	+ 4,4	+ 14,7
13	Výkonné činnosti (výroba, služby)	30,4	48,2	+ 17,8	+ 59,4
14	Pomocné práce	1,3	2,9	+ 1,6	+ 5,3
15	Nespecifikované práce	0,1	0,1	0,0	0,0
92	Cesty jako součást práce	1,4	2,7	+ 1,3	+ 4,3
41	Stravování během práce	1,6	3,5	+ 1,9	+ 6,3
91	Cesta do a z práce	2,5	3,0	+ 0,5	+ 1,7
Čas související s podnikáním		48,7	78,7	+ 30,0	+ 100,0
Jiné placené práce		3,3	0,5	- 2,8	- 9,3
Obsluha a produkce domácnosti		12,2	7,3	- 4,9	- 16,3
Osobní potřeby		70,2	62,8	- 7,4	- 24,7
Volný čas		33,6	18,7	- 14,9	- 49,7
ŽENY (N = 47)		Čas související s podnikáním		Diference	
Aktivity, agregáty		Podprůměrný	Nadprůměrný	Hodin	Procent
11	Přípravné práce	2,4	6,1	+ 3,7	+ 14,7
12	Řídící a administrativní práce	2,6	3,9	+ 1,3	+ 5,1
13	Výkonné činnosti (výroba, služby)	26,4	43,8	+ 17,4	+ 68,8
14	Pomocné práce	1,3	2,9	+ 1,6	+ 6,3
15	Nespecifikované práce	0,0	0,0	0,0	0,0
92	Cesty jako součást práce	0,8	0,7	- 0,1	- 0,4
41	Stravování během práce	0,8	1,0	+ 0,2	+ 0,8
91	Cesta do a z práce	0,8	2,0	+ 1,2	+ 4,7
Čas související s podnikáním		35,1	60,4	+ 25,3	+ 100,0
Jiné placené práce		0,8	0,0	- 0,8	- 3,2
Obsluha a produkce domácnosti		33,9	24,7	- 9,2	- 36,4
Osobní potřeby		70,3	65,2	- 5,1	- 20,1
Volný čas		27,9	17,7	- 10,2	- 40,3

Český dialog

ČTRNÁCTIDENÍK PRO ČECHY DOMA I VE SVĚTĚ

Je prvním soukromým časopisem, který přichází s myšlenkou bourat uměle vytvořené bariéry mezi občany jednoho národa žijícími na různých místech naší planety. Přináší aktuální informace ze života v Československu, rozhovory s osobnostmi politického a kulturního života u nás i za hranicemi, odpovědi na dotazy čtenářů, příspěvky autorů z celého světa, pohledy do historie, současnosti i budoucnosti, čtení pro oddech, i impulsy k zamyšlení. Český dialog by rád za pomoci svých čtenářů hledal v džungli politických bojů a mocenských šarvátek, pozitivní cestu k prosperující budoucnosti českého státu, k toleranci a přátelskému soužití nejrozumnějších individualit.

Český dialog nevydává žádná strana, organizace ani ústav. Vznikl z potřeby skutečného dialogu. Je spoluvytvářen svými čtenáři.

Český dialog vychází pro čtenáře v Čechách i na Slovensku, ve Švýcarsku, v Rakousku, Německu, Skandinávských zemích, Austrálii, Americe, Kanadě a v dalších zemích celého světa.

Podporuje samostané myšlení a podnikání.

**Seznamte se s Českým dialogem
nebudete litovat**

**Adresa redakce a inzertního oddělení:
Český dialog, K Lipám 24, 190 00 Praha 9
(02) 88 11 69**